

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Протокол № 3

«26» 03 2025 р.

Голова Приймальної комісії

Олександр БОНДАР

ПОГОДЖЕНО

Відповідальний секретар Приймальної
комісії

Дар'я ПРОСЯНА

**ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
З КОНКУРСНОГО ПРЕДМЕТУ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»**

для вступників на освітній ступень бакалавр
на основі повної загальної середньої освіти
та НРК5

ЗМІСТ

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	3
2. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ЗАВДАНЬ СПІВБЕСІДИ	3
3. ВИМОГИ ДО СФОРМОВАНОСТІ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК	15
4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ	15
5. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	17

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою співбесіди з історії України є оцінювання рівня сформованості історичної компетентності вступника, а також визначення відповідності його навчальних досягнень освітньому стандарту та чинній навчальній програмі з історії України для учнів 6–11 класів загальноосвітніх шкіл (рівень стандарту).

Пропоновану програму з історії України складено з урахуванням цілей, вимог і змісту навчання історії в загальноосвітніх навчальних закладах, визначених Державним стандартом освіти, відповідно до чинної програми з історії України для школи та з урахуванням Програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України, здобутих на основі повної загальної середньої освіти.

Завдання співбесіди спрямовані на перевірку рівня сформованості історичної компетентності у вступників:

- хронологічна компетентність – уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причинно-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни та тяглість життя суспільства;

- просторова компетентність – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури та природного довкілля;

- інформаційна компетентність – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел;

- логічна компетентність – вміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації;

- аксіологічна компетентність – уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між історією та сучасним життям.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРИ ЗАВДАНЬ СПІВБЕСІДИ

РОЗДІЛ 1. Стародавня історія України

Теми: Поява та розселення людей на території України. Заняття привласнювального господарства. Неолітична революція. Поширення землеробства й скотарства на землях України. Ремесла. Трипільська і середньостогівська археологічні культури. Кочовики раннього залізного віку. Заснування античних міст-колоній у Північному Причорномор'ї та в Криму. Велике переселення народів. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Велике розселення слов'ян. Історичні витоки українського народу.

Поняття та терміни: «палеоліт», «привласнювальне господарство», «мезоліт», «неоліт», «неолітична революція», «відтворювальне (продуктивне)

господарство», «археологічна культура», «енеоліт», «бронзовий вік», «ранній залізний вік», «колонізація», «кочовик», «курган»

РОЗДІЛ 2. Русь-Україна (Київська держава)

Теми: Розселення східнослов'янських племінних союзів (поляни, сіверяни, уличі, тиверці, хорвати (білі хорвати), волиняни (дуліби, бужани), древляни). Назва «Русь». Руська земля. Утворення Русі-України (Київської держави). Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність перших київських князів. Державотворення кінця X – середини XI ст. Запровадження християнства як державної релігії. «Руська правда». Правління наступників Ярослава Мудрого. Русь-Україна (Київська держава) в першій третині XII ст. Боротьба з половецькою загрозою. Роздробленість Русі-України (Київської держави). Суспільно-політичне та господарське життя. Культура й духовність.

Персоналії: Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Ізяслав, Святослав та Всеволод Ярославовичі, Володимир Мономах, Мстислав Володимирович, Ярослав Осмомисл, митрополит Іларіон, Антоній Печерського, іконописець Алімпій, літописець Нестор.

Поняття та терміни: «племінний союз», «князь», «полюддя», «язичництво», «християнство», «шлюбна дипломатія», «роздробленість», «віче», «вотчинне землеволодіння», «умовне землеволодіння», «боярин», «смерд», «ізгой», «закуп», «рядович», «холоп», «ікона», «мозаїка», «фреска», «книжкова мініатюра», «билина», «літопис».

РОЗДІЛ 3. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала

Теми: Об'єднання Галицького та Волинського князівств. Розбудова Галицько-Волинської держави (королівства Руського) в 1238–1264 рр. Монгольська навала на південно-західні землі Русі. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава) за нащадків Данила Романовича. Суспільно-політичне та господарське життя. Культура й духовність.

Персоналії: Роман Мстиславович, Данило Романович (король Данило), Лев Данилович, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав.

Поняття та терміни: «ярлик», «баскак».

РОЗДІЛ 4. Руські удільні князівства у складі іноземних держав у другій половині XIV - перші половині XVI ст. Кримське ханство

Теми: Змагання Польщі та Литви за Галицько-Волинську спадщину. Вхідження українських земель до складу сусідніх держав (Угорське королівство, Молдавське князівство, Османська імперія, Московське царство). Кревська унія. Велике князівство Руське Свидригайла. Остаточна ліквідація Волинського та Київського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Османської імперії. Виникнення козацтва. Соціально-економічне життя. Культура й духовність.

Персоналії: Ольгерд, Вітовт, Свидригайло, Хаджі-Герей, Костянтин Іванович Острозький, Юрій Дрогобич.

Поняття та терміни: шляхтич», «магдебурзьке право», «магістрат», «цех», «Дике поле», «козак».

РОЗДІЛ 5. Українські землі у складі Речі Посполитої в другій половині XVI ст.

Теми: Люблінська унія та її вплив на українські землі. Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Виникнення Запорізької Січі. Повстання 90-х років XVI ст. Братський рух. Берестейська церковна унія (1596 р.). Утворення греко-католицької церкви. Розвиток культури й освіти. Пересопницьке Євангеліє (1556 – 1561 рр.). Острозький замок, ансамбль площі Ринок у Львові, Чорна кам'яниця, будинок Корнякта.

Персоналії: Василь-Костянтин Костянтинович Острозький, Дмитро Вишневецький, Криштоф Косинський, Северин Наливайко, Іван Федорович, Герасим Смотрицький, Іпатій Потій, Мелетій Смотрицький.

Поняття та терміни: воєводство, низове козацтво, реєстрове козацтво, городове козацтво, Запорозька Січ, старшина, кошовий отаман, гетьман, клейноди, Українська греко-католицька церква, братство, полемічна література.

РОЗДІЛ 6. Українські землі у складі Речі Посполитої в першій половині XVII ст.

Теми: Зміни в соціально-економічному житті. Морські походи козаків. Участь українського козацтва у війнах Речі Посполитої проти Московського царства та Османської імперії. Похід гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного на Москву у 1618 р. Хотинська війна 1621 р. Козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр. Куруківська угода (1625 р.). «Пункти для заспокоєння руського народу» 1632 р. «Ординація війська Запорозького». Культура. Відновлення вищої православної церковної ієрархії 1620 р. Ансамбль Успенської церкви у Львові. Церква Успіння, вежа Корнякта, каплиця Трьох Святителів, кафедральний костел у Львові, каплиця Боїмів, замок у с. Підгірці, Іллінська церква у Суботіві.

Персоналії: Петро Конашевич-Сагайдачний, Тарас Федорович, Іван Сулима, Йов Борецький, Петро Могила.

Поняття та терміни: фільварок, кріпак, панщина, «доба героїчних походів», «Золотий спокій».

РОЗДІЛ 7. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Теми: Національно-визвольна війна українського народу. Битви 1648 р.: під Жовтими Водами, Корсунем, Пилявецька. Події 1649 р.: Зборівська битва, Зборівський договір. Берестейська битва 1651 р. та Білоцерківський договір. Батозька битва 1652 р. Жванецька облога та Кам'янецький договір 1653 р. Переяславська рада та українсько-московський договір («березневі статті») 1654 р. Московсько-польське Віленське перемир'я. Зміни в суспільно-політичному житті. Утворення української козацької держави – Війська Запорозького. Зовнішньополітична діяльність уряду Богдана Хмельницького.

Персоналії: Богдан Хмельницький, Іван Богун, Адам Кисіль.

Поняття та терміни: національно-визвольна війна, Військо Запорозьке, Гетьманщина, покозачення.

РОЗДІЛ 8. Козацька Україна наприкінці 50-80-х рр. XVII ст.

Теми: Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність гетьманів козацької України у 50-80-ті рр. XVII ст. Гадяцький договір 1658 р. Конотопська битва 1659 р. Андрусівське перемир'я 1667 р. Корсунська угода 1669 р., визнання Правобережною Україною протекторату Османської імперії. Занепад Правобережжя. Бахчисарайський договір 1681 р. Вічний мир 1686 р. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України.

Персоналії: Іван Виговський, Юрій Немирич, Юрій Хмельницький, Павло Тетеря, Іван Брюховецький, Петро Дорошенко, Дем'ян Многогрішний, Іван Сірко, Іван Самойлович.

Поняття та терміни: Руїна, Великий згін, Чигиринські походи.

РОЗДІЛ 9. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

Теми: Гетьманщина в 1687-1709 рр. Повстання під проводом Семена Палія (1702-1704 рр.). Північна війна і Україна. 1708 р. – українсько-шведський союз, зруйнування Батурина. Зруйнування Чортомлицької Січі у 1709 р. Конституція Пилипа Орлика 1710 р. Полтавська битва. Внутрішньополітична діяльність гетьманів козацької України 20-30-х рр. XVIII ст. Обмеження автономії Гетьманщини. Перша Малоросійська колегія. «Правління Гетьманського уряду» 1734-1750 рр. Розвиток культури та освіти. Києво-Могилянська академія. Духовність. Троїцький собор. Троїцько-Іллінський монастир у Чернігові, Покровський собор у Харкові, ікона «Покров Богородиці» (з Б. Хмельницьким), оборонна синагога в м. Жовква, Георгіївська церква Видубицького монастиря в Києві, Преображенська церква у м. Великі Сорочинці, ікона Йова Кондзелевича «Вознесіння Христове», гравюра Івана Мигури «Іван Мазепа серед своїх добрих справ».

Персоналії: Іван Мазепа, Семен Палій, Кость Гордієнко, Пилип Орлик, Іван Скоропадський, Павло Полуботок, Данило Апостол, Феофан Прокопович.

Поняття та терміни: конституція, Малоросія, Малоросійська колегія, козацьке бароко, козацький літопис.

РОЗДІЛ 10. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Теми: Гетьманування Кирила Розумовського. Ліквідація посади гетьмана у 1764 р. Ліквідація автономного устрою Гетьманщини. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Ліквідація автономії Гетьманщини. Закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України (1783 р.). Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Коліївщина (1768 р.). Зміни у політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої (1772, 1793, 1795 рр.). Підкорення Кримського ханства Російською імперією (1783 р.). Реформи Марії Терезії та Йосифа II та їх вплив на українські землі.

Ліквідація особистої залежності селян в Австрії (1780-1782 рр.). Розвиток культури, науки, освіти. Собор святого Юра у Львові, Андріївська церква у м. Київ, Троїцький собор Якіма Погрібняка, Успенський собор Почаївської лаври, палац Кирила Розумовського в Батурині, скульптура Йогана Пінзеля.

Персоналії: Кирило Розумовський, Петро Калнишевський, Олекса Довбуш, Максим Залізняк, Іван Гонта, Григорій Сковорода, Артем Ведель, Іван Григорович-Барський.

Поняття та терміни: опришки, Нова (Підпільненська) Січ, паланка, зимівник, Задунайська Січ, гайдамака, Коліївщина.

РОЗДІЛ 11. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Теми: Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Українське національне відродження: початок, періоди й особливості. Видання «Енеїди» Івана Котляревського у 1798 р. Відновлення українського козацтва під час французько-російської війни. Ліквідація Задунайської Січі у 1828 р. Повстання Чернігівського полку (1835-1826 рр.). Польське визвольне повстання 1830-1831 рр. Кирило-Мефодіївське братство. Поширення в Україні російського та польського суспільних рухів. Початок промислового перевороту. Повстання під проводом Устима Кармалюка.

Персоналії: Іван Котляревський, Устим Кармалюк, Тарас Шевченко, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш.

Поняття та терміни: нація, національне відродження, національна ідея, масон, промисловий переворот.

РОЗДІЛ 12. Українські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Теми: Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Початок національного відродження. Створення освітнього товариства галицьких греко-католицьких священиків (1816 р.). Діяльність «Руської трійці» (1833-1837 рр.). Альманах «Русалка Дністровая» (1837 р.). Західноукраїнські землі в європейській революції 1848-1849 рр. Скасування панщини в Галичині 1848 р. Діяльність Головної руської ради (1848-1851 рр.). Досвід парламентаризму. «Зоря Галицька».

Персоналії: Іван Могильницький, Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич, Яків Головацький, Олександр Духнович, Лук'ян Кобилиця.

Поняття та терміни: будителі, революція, «Весна народів».

РОЗДІЛ 13. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Теми: Освіта, наука, література, образотворче мистецтво, архітектура. Відкриття університетів: 1805 р. – Харків, 1834 р. – Київ. Ліквідація царською владою греко-католицької церкви на Правобережжі. «Історія русів». «Галицько-руська матиця». Собор руських вчених. Будівля Київського університету 1837-1843 рр. Василь Тропінін «Дівчина з Поділля». Тарас Шевченко: автопортрет,

«Катерина», «Живописна Україна». Пам'ятник князю Володимиру в Києві, пам'ятник Рішельє в Одесі, Василь Штернберг «Садиба Г. Тарновського».

Персоналії: Василь Каразін, Петро Гулак-Артемовський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Михайло Максимович, Михайло Остроградський.

Поняття та терміни: класицизм, романтизм.

РОЗДІЛ 14. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.

Теми: Події Кримської війни 1853-1856 рр. на українських землях та поразка Російської імперії. Царський маніфест про ліквідацію кріпосного права 19 лютого 1861 р. Реформи 60-70-х рр. XIX ст. і процеси модернізації в Україні. Політика російського царизму щодо України. Розвиток громадського руху. Валувський циркуляр 1863 р. Польське визвольне повстання 1863-1864 рр. Журнали «Основа», «Громада», «Київська старина». Діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства» (1873-1876 рр.). Емський указ 1873 р. Братство тарасівців. Національне відродження кримськотатарського народу.

Персоналії: Володимир Антонович, Олександр Кониський, Михайло Драгоманов, Павло Чубинський, Борис Грінченко, Ісмаїл Гаспринський.

Поняття та терміни: «Київська козаччина», земство, громадський рух.

РОЗДІЛ 15. Українські землі у складі Австрійської (Австро-Угорської) імперії у другій половині XIX ст.

Теми: Національна політика австрійського уряду щодо українських земель. Діяльність культурно-освітнього товариства «Просвіта» (1868 р., Львів). Створення Літературного товариства ім. Т. Шевченка у м. Львів 1873 р. Українські видання «Правда», «Діло», «Записки Наукового товариства імені Шевченка». Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція. Політизація національного руху й утворення перших політичних партій: 1890 р. – Русько-української радикальної партії (РУРП), 1899 р. – Української національно-демократичної партії (УНДП), 1899 р. – Української соціал-демократичної партії (УСДП).

Персоналії: Юліан Романчук, Юліан Бачинський, Іван Франко, Олександр Барвінський, Юрій Федькович.

Поняття та терміни: трудова еміграція, кооперація, москвофіли, українофіли, народовці, радикали, партія, «нова ера».

РОЗДІЛ 16. Культура України в другій половині XIX – початку XX ст.

Теми: Піднесення української культури. Освіта. Відкриття Новоросійського університету в Одесі у 1865 р. Чернівецький університет (1875 р.). Розвиток науки. Розвиток літератури, музичного, образотворчого, театрального мистецтва. Резиденція православних митрополитів Буковини і Далмації в Чернівцях, Володимирський собор у Києві, оперний театр в Одесі, «Будинок з химерами» в Києві, будинок Полтавського губернського земства, будинок страхового товариства «Дністер» у Львові. Пам'ятник

Б. Хмельницькому у Києві. Картина М. Пимоненка «Святочні ворожіння». Сергій Васильківський «Козаки в степу». І. Репін «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». І. Труш «Портрет Лесі Українки». О. Мурашко «Дівчина в червоному капелюсі». Українські підприємці-благодійники. Церковне життя.

Персоналії: Ілля Мечников, Іван Пулюй, Агатангел Кримський, Дмитро Яворницький, Леся Українка, Марко Кропивницький, Микола Садовський, Марія Заньковецька, Михайло Вербицький, Микола Лисенко, Соломія Крушельницька, Богдан Ханенко, Василь Смиренко.

Поняття та терміни: меценат, професійний театр, реалізм, модернізм.

РОЗДІЛ 17. Українські землі у складі Російської імперії в 1900-1914 рр.

Теми: Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Земельна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Консолідація української нації. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Створення РУП 1900 р. Створення ТУП у 1908 р. Самостійницька і автономістська течії в національному русі. Події революції 1905-1907 рр. в Україні. Створення першої «Просвіти» на Наддніпрянщині 1905 р. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах. Діяльність «Просвіти». Посилення національного наступу в Наддніпрянській Україні у 1907-1914 рр.

Персоналії: Євген Чикаленко, Микола Міхновський, В'ячеслав Липинський.

Поняття та терміни: монополія, хутір, відруб, чорносотенець, страйк.

РОЗДІЛ 18. Українські землі у складі Австро-Угорщини в 1900-1914 рр.

Теми: Становище промисловості та сільського господарства. Радикалізація українського політичного руху. Вплив Української греко-католицької церкви на піднесення національної свідомості населення Західної України. Обрання Андрея Шептицького митрополитом УГКЦ у 1900 р. Боротьба політичних партій Західної України за реформу виборчої системи. 1907 р. запровадження загального виборчого права для чоловіків.

Персоналії: Андрей Шептицький, Іван Боберський, Кирило Трильовський.

Поняття та терміни: загальне виборче право.

РОЗДІЛ 19. Україна в Першій світовій війні

Теми: Україна в геополітичних планах Антанти і Центральних держав. Позиції українських політичних сил Наддніпрянської України та західноукраїнських земель щодо війни. Головна українська рада. Союз визволення України. Загальна українська рада. Перебіг воєнних дій на території України. Українці в арміях воюючих держав. Діяльність австрійської та російської адміністрації в Галичині. Бойовий шлях легіону Українських січових стрільців.

Персоналії: Кость Левицький, Дмитро Донцов, Андрій Жук, Михайло Галушинський, Василь Вишиваний.

Поняття та терміни: світова війна, Галицько-Буковинське генерал-губернаторство, мобілізація, евакуація.

РОЗДІЛ 20. Початок Української революції

Теми: Революційні події в Україні у 1917 – на початку 1918 р. Українізація армії. Еволюція поглядів політичних сил України щодо самовизначення українців. Універсали Центральної Ради. Політика Української Центральної Ради в умовах загострення конфлікту з Тимчасовим урядом та більшовицькою Росією. Проголошення Української Народної Республіки. Війна радянської Росії з УНР. Проголошення незалежності УНР. Кримськотатарський національний рух. «Всеукраїнський з'їзд рад» у Харкові. Перша війна більшовицької Росії з УНР. Бій біля станції Крути. Події 1917 р. в Криму. Проголошення незалежності УНР. Окупація більшовицькою Росією України. Берестейський мирний договір. Вигнання більшовиків з території УНР. Похід Петра Болбочана на Крим. Конституція УНР.

Персоналії: Михайло Грушевський, Володимир Винниченко, Сергій Єфремов, Петро Болбочан, Номан Челебіджіхан.

Поняття та терміни: автономізація, самостійники, Українська Центральна Рада, універсали, Генеральний Секретаріат, «Вільне козацтво», Установчі збори, курултай.

РОЗДІЛ 21. Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності

Теми: Брестський мир між УНР та державами Четверного союзу, Військова конвенція УНР з Німеччиною та Австро-Угорщиною. Прийняття Конституції УНР. Гетьманський переворот і утворення Української Держави. Утворення ЗУНР. Український національний рух на Буковині і у Закарпатті. Акт злуки УНР та ЗУНР. Директорія. Окупація військами Антанти півдня України. Друга війна більшовицької Росії з УНР. Денікінський режим в Україні. «Київська катастрофа». Більшовицький режим в Україні. Конституція УСРР 1919 р. «Чортківська офензива». Перший «Зимовий похід» Армії УНР. Варшавська угода між УНР та Польщею. Польсько-радянська війна на території України. Утворення Галицької СРР. Другий «Зимовий похід» Армії УНР. Ризький мирний договір 1921 р. Холодноярська республіка (1919-1922 рр.). Культура та духовність. Пам'ятник Тарасу Шевченку в м. Ромни, Георгій Нарбут «Еней та його військо». Утворення Української автокефальної церкви 1921 р.

Персоналії: Павло Скоропадський, Дмитро Вітовський, Євген Петрушевич, Симон Петлюра, Нестор Махно, Василь Липківський, Георгій Нарбут, Володимир Вернадський.

Поняття та терміни: Директорія, соборність, отаманщина, воєнний комунізм, червоний терор, інтервенція, «Чортківська офензива», «Київська катастрофа».

РОЗДІЛ 22. Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні

Теми: Входження УСРР до складу СРСР (1922 р.). Масовий голод у південних губерніях УСРР (1921-1923 рр.). Антирелігійна кампанія. НЕП в УСРР. Утворення Кримської АСРР. Національна політика радянської влади в УСРР. Молдавська АСРР. Суспільно-політичне життя. Ліквідація багатопартійності. Політика «коренізації» в УСРР (українізація). Згорання НЕПу і перехід до директивної економіки. Індустріалізація (1925 р.). Кампанія з ліквідації неписьменності дорослих. Українське національне відродження 20-х рр. Боротьба з націонал-комунізмом. Василь Касіян «Гуцул з квіткою», «Карпатська мати», Федір Кричевський «Життя»: триптих». Будівля Держпрому в Харкові.

Персоналії: Олександр Шумський, Микола Хвильовий, Михайло Волобуєв.

Поняття і терміни: тоталітарний режим, нова економічна політика, коренізація, українізація, індустріалізація.

РОЗДІЛ 23. Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні

Теми: Форсована індустріалізація. Перша п'ятирічка 1928/29-1932 рр. Насильницька колективізація (1929 р.). Примусові хлібозаготівлі. Опір селянства. Голодомор 1932-1933 рр. – геноцид українського народу. Масштаби та наслідки Голодомору. Масові репресії та їх ідеологічне виправдання більшовицьким режимом. Політичні процеси 1920-х – початку 1930-х рр. Шахтинська справа 1928 р. Справа СВУ 1930 р. Згорання українізації. Ідеологізація суспільного життя, культ особи. Перенос столиці України з Харкова до Києва. Конституція 1937 р. Великий терор 1937-1938 рр. Биківня та інші місця масових поховань жертв репресій. Національно-демографічні зміни. Розстріляне відродження. Микола Самокиш «Бій Богуна з Чарнецьким», будівля Верховної Ради. Антирелігійна кампанія.

Персоналії: Казимир Малевич, Михайло Бойчук, Лесь Курбас, Олександр Довженко.

Поняття і терміни: п'ятирічка, індустріалізація, колективізація, репресії, розкуркулення, «Закон про п'ять колосків», Голодомор, «чорна дошка», націонал-ухильництво, «розстріляне відродження», «Головне управлінні таборів» (ГУТАБ-ГУЛАГ), паспортна система, геноцид, соцреалізм.

РОЗДІЛ 24. Західноукраїнські землі в міжвоєнний період

Теми: Підписання Бессарабського протоколу 1920 р., визнання Антанти входження Бессарабії до складу Румунії. Визнання країнами Антанти входження Східної Галичини до складу Польщі 1923 р., саморозпуск уряду ЗУНР. Правовий статус української землі у складі Польщі. Національна політика та міжнаціональні відносини. Економічне та соціальне становище населення. Українська кооперація. Просвітні організації краю. Українські політичні і громадські організації. «Пацифікація». Утворення УНДО 1925 р. Українська військова організація та ОУН. Українські землі у складі Румунії.

Татарбунарське повстання. Суспільно-політичне життя. Українські землі у складі Чехословаччини. Правовий статус Закарпаття. Карпатська Україна. Карпатська Січ. Культура та духовність. Політичне і культурне життя української еміграції.

Персоналії: Євген Коновалець, Володимир-Сергій Залозецький-Сас, Василь Мудрий, Августин Волошин.

Поняття і терміни: осадництво, пацифікація, інтегральний націоналізм, русинство, політична еміграція.

РОЗДІЛ 25. Україна в роки Другої світової війни

Теми: Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. «Пакт Молотова-Ріббентропа». Початок Другої світової війни 1 вересня 1939 р. Окупація Червоною армією Галичини, Волині, Хотинщини та Південної Бессарабії, Північної Буковини. Радянізація. Масові політичні репресії 1939-1940 рр. Початок німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941-1942 рр. Відступ Червоної Армії. Мобілізаційні заходи. Злочини комуністичного тоталітарного режиму. Окупація України військами Німеччини та її союзниками. «Новий порядок». Масове знищення мирного населення. Голокост. Опір окупантам. Український визвольний рух. Проголошення Акта відновлення Української Держави 30 червня 1941 р. Поліська Січ. Утворення УПА 14 жовтня 1942 р. Україно-польське протистояння. Радянський партизанський рух. Бойові дії 1942-1943 рр. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників з Правобережної та Південної України. Грудень 1942 р. – початок вигнання німецьких військ та їх союзників з України. Вигнання німецьких окупантів із Києва 6 листопада 1943 р. Січень-лютий 1944 р. – Корсунь-Шевченківська наступальна операція. Депортація кримських татар та інших народів Криму. Завершення бойових дій на території України. 28 жовтня 1944 р. завершення вигнання німецьких військ та їх союзників з території України. 2 вересня 1945 р. – завершення Другої світової війни. Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом. Українське питання на Тегеранській, Ялтинській і Потсдамській конференціях. Ціна війни. Культура і духовність.

Персоналії: Іван Багряний, Тарас Бульба (Боровець), Степан Бандера, Андрій Мельник, Ярослав Стецько, Роман Шухевич, Кирило Осьмак, Іван Кожедуб, Олексій Берест, Амет-Хан Султан, Василь Порик, Кузьма Дерев'янка, Олена Теліга.

Поняття і терміни: радянізація, план «Барбаросса», випалена земля, нацистський новий порядок, план «Ост», Голокост, оstarбайтери, концтабори, колабораціонізм, похідні групи, Поліська Січ, бандерівці, чорносвітники, депортація, український визвольний рух.

РОЗДІЛ 26. Україна в перші повоєнні роки

Теми: Україна – співзасновниця ООН (квітень 1945 р.). Встановлення кордонів УРСР у міжнародних договорах. Вхідження Закарпаття до складу УРСР у 1945 р. Посилення радянізації та репресії у західних областях УРСР.

Український визвольний рух у 1944-1950-х рр. Обмін населенням між Польщею й УРСР. Встановлення західного кордону УРСР в 1951 р. Масові депортації (1944-1946 рр.). Операції «Вісла» (квітень-липень 1947 р.) і «Захід» (1947 р.). Ліквідація УГКЦ (березень 1946 р.). Внутрішньополітична й економічна ситуація в УРСР. Голод в Україні 1946-1947 рр. Ідеологічні кампанії. «Чистки» творчої інтелігенції. Культура і духовність. Тетяна Яблонська «Хліб».

Персоналії: Олександр Богомолець, Сергій Лебедев, Андрій Малишко, Максим Рильський, Володимир Сосюра, Павло Тичина, Володимир Філатов, Василь Кук, Йосип Сліпий.

Поняття і терміни: відбудова, операція «Вісла», операція «Захід», «ждановщина», «лисенківщина», космополітизм, холодна війна.

РОЗДІЛ 27. Україна в умовах десталінізації

Теми: Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах 1953-1954 рр. XX з'їзд КПРС 1956 р. Десталінізація і лібералізація суспільно-політичного життя. Ліквідація ГУТАБу. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР: входження Кримської області до складу УРСР (лютий 1954 р.). Зміни в управлінні господарством. Зародження дисидентського руху та його течії. «Шістдесятництво». Антирежимні виступи 1960-х. Утворення Української робітничо-селянської спілки у 1959 р. Клуб творчої молоді «Сучасник» 1959 р. Культура й духовність. Катерина Білокур «Хата в Богданівці».

Персоналії: Катерина Білокур, Левко Лук'яненко, Іван Світличний, Василь Стус, Алла Горська, Ліна Костенко, Євген Сверстюк, Василь Симоненко, Лесь Танюк, Сергій Корольов.

Поняття і терміни: десталінізація, культ особи, лібералізація, політична реабілітація, відлига, раднаргосп, шістдесятники, дисиденти.

РОЗДІЛ 28. Україна в період загострення кризи радянської системи

Теми: Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Перша хвиля масових затримань діячів антирежимного руху у 1965 р. Конституція УРСР 1978 р. Політико-ідеологічна криза радянського ладу в Україні (середина 1960 – початок 1980-х рр.). Кадрові зміни в політичному керівництві УРСР. Конституція УРСР 1978 р. Економічна ситуація в УРСР. Дисидентський рух: течії, форми і методи боротьби. «Український вісник» 1970-1972 рр. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод 1976 р. Самвидав. Кримськотатарський національний рух. Культура і духовне життя. Марія Приймаченко «Гороховий звір», Скульптор Василь Бородай «Пам'ятник засновникам Києва (Кий, Щек, Хорив, Либідь)». Русифікація.

Персоналії: Іван Дзюба, Валерій Марченко, Петро Григоренко, Микола Руденко, В'ячеслав Чорновол, Михайло Браїчевський, Сергій Параджанов, Іван Миколайчук, Олесь Гончар, Леонід Биков, Володимир Івасюк, Мустафа Джемільєв, Микола Амосов, Олег Антонов.

Поняття і терміни: застій, дефіцит, розвинений соціалізм, номенклатура, «самвидав», «тамвидав», правозахисник.

РОЗДІЛ 29. Відновлення незалежності України

Теми: Початок «перебудови» в СРСР. Чорнобильська катастрофа 26 квітня 1986 р. Загострення соціально-економічної кризи. Фінансове становище та рівень життя населення. Шахтарські страйки. Гласність і політичний плюралізм. Український національно-демократичний рух. Зміни в політичному керівництві УРСР. Формування багатопартійності, виникнення Народного руху України за перебудову у вересні 1989 р., перші альтернативні вибори до Верховної Ради у 1990 р. Прийняття Декларації про державний суверенітет (16 липня 1990 р.). Революція на граніті (жовтень 1990 р.). Створення Автономної республіки Крим. Меджліс кримськотатарського народу (червень 1991 р.). Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. Проведення референдуму та виборів Президента України 1 грудня 1991 р. Розпад СРСР. Міжнародне визнання України. Культура. Духовне відродження.

Персоналії: Леонід Кравчук.

Поняття і терміни: перебудова, гласність, плюралізм, українській національно-демократичний рух, багатопартійність, суверенітет, незалежність, ринкові відносини, референдум, президент.

РОЗДІЛ 30. Становлення України як незалежної держави

Теми: Початок державотворчих процесів. Започаткування Збройних сил України 6 грудня 1991 р. Повернення кримських татар на батьківщину. Статус Криму. Суспільно-політичне життя. Особливості формування багатопартійності. Обрання Президентом України Леоніда Кучми у липні 1994 р. Прийняття Конституції 28 червня 1996 р. Економіка України в 1991-1998 рр. та 1998-2004 рр. Запровадження гривні у вересні 1996 р. Демографічні та міграційні процеси. Олігархічна система. Початок інтеграції в європейський і світовий простір. Обрання України членом Ради Європи у 1995 р. Політична розбудова суспільства. Рухи протесту на початку 2000-х рр. Помаранчева революція жовтень-грудень 2004 р. Обрання Президентом України Віктора Ющенка. Україна в системі міжнародних відносин. Культура і духовність.

Персоналії: Леонід Кучма, Віктор Ющенко, Любомир Гузар, Леонід Каденюк.

Поняття і терміни: корупція, тіньова економіка, олігарх, Помаранчева революція, поліконфесійність.

РОЗДІЛ 31. Творення нової України

Теми: Суспільно-політичне життя України в 2005-2013 рр. Вступ України до Світової організації торгівлі в 2008 р. Авторитарний режим Віктора Януковича. Революція Гідності (листопад 2013 – лютий 2014 рр.). Небесна сотня. Анексія Росією Криму. Агресія Росії проти України. Російсько-українська війна. Добровольчі батальйони. Волонтерський рух. Реакція світової спільноти. Спроби мирного врегулювання. Мінські домовленості (вересень 2014 р., лютий 2015 р.). Соціально-економічний розвиток України до і після 2014 р. Євроінтеграційний поступ України: угода про асоціацію між Україною

та ЄС (2014 р.). Режим безвізового в'їзду в країни ЄС для громадян України. Культура і духовність.

Персоналії: Петро Порошенко.

Поняття і терміни: Євромайдан, Революція Гідності, Небесна сотня, анексія, сепаратизм, антитерористична операція, тимчасово окупована територія, кіборг, волонтерський рух, люстрація, громадянське суспільство, безвізовий режим, екуменізм.

3. ВИМОГИ ДО СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК

Вступник повинен знати:

- зазначені у програмі дати та їх відповідність історичним епохам, процесам суспільного життя минулого та діяльності історичних постатей;
- історичних персоналій, їхню діяльність та її етапи, вплив на історичний процес, а також відповідність їхніх дій політичним силам чи історичним обставинам;
- поняття та терміни, їхні визначення та конкретно-історичне значення, відповідність історичній епосі, діяльності певних політичних сил чи діячів;
- пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва, зазначені у програмі, їхні характеристики та історичну значущість.

Вступник повинен вміти:

- встановлювати відповідність між датами, історичними епохами, суспільними процесами та діяльністю історичних постатей;
- розпізнавати історичних персоналій за портретними рисами, автентичними пам'ятками (фотографіями тощо);
- характеризувати діяльність історичних персоналій, визначати її етапи та оцінювати вплив на хід історичних подій;
- застосовувати поняття та терміни, правильно їх визначати, встановлювати їхній зв'язок з історичними подіями, діячами та політичними силами;
- розпізнавати пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва, аналізувати їх у контексті історичних епох та культурних процесів.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ СПІВБЕСІДИ

Під час співбесіди члени комісії ставляться запитання вступникові відповідно до затвердженої програми з «Історії України». Співбесіда передбачає три наступні питання:

- 1) теоретичне питання з давньої та нової історії України – максимум 80 балів;
- 2) теоретичне питання з новітньої історії України – максимум 80 балів;
- 3) три історичні терміни (поняття) та одну історична персоналія – максимум 40 балів (по 10 балів за кожну правильну відповідь).

Максимальна кількість балів за співбесіду – 200 балів.

Час підготовки до співбесіди – 40 хвилин.

Поставлені на співбесіді питання та відповіді на них записуються вступником на аркуші відповідей (співбесіди).

Підсумковий бал за результатами співбесіди з «Історії України» визначається як сума балів, отриманих абітурієнтом за три питання.

Критерії оцінювання теоретичних питань:

Критерії оцінювання відповіді	Кількість балів за одне теоретичне питання
знання і розуміння програмного матеріалу в повному обсязі; послідовний, логічний, обґрунтований, безпомилковий виклад матеріалу; самостійне, впевнене і правильне застосування знань; глибоке усвідомлення зв'язків; ґрунтовне пояснення закономірностей та характеристика інших зв'язків в історичному процесі; вміле застосування принципів і методів історичного пізнання; опанування навичками джерелознавчого та історіографічного аналізу; вміле формулювання висновків і узагальнень; вміле оцінювання та інтерпретація історичних даних	71—80
знання і розуміння програмного матеріалу в цілому; послідовний, логічний, безпомилковий виклад матеріалу; усвідомлення основних зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення закономірностей та характеристика інших зв'язків в історичному процесі; правильне і без особливих труднощів застосування знань в нових умовах; застосування принципів і методів історичного пізнання; формулювання висновків і узагальнень; оцінка та інтерпретація історичних даних; допущення окремих несуттєвих помилок	50—70
знання і розуміння тільки основного програмного матеріалу в обсязі, який дозволяє застосувати наступний програмний матеріал; спрощений виклад матеріалу; усвідомлення окремих зв'язків у навчальному матеріалі; пояснення основних закономірностей та характеристика основних зв'язків в історичному процесі; застосування окремих знань в конкретних умовах самостійно чи з допомогою викладача; застосування окремих принципів і методів історичного пізнання; допущення окремих суттєвих помилок	29—49
поверхове знання і розуміння основного програмного матеріалу в обсязі, який не дозволяє засвоювати наступний програмний матеріал; непослідовний виклад матеріалу з допущенням суттєвих помилок; невміння робити узагальнення та висновки; невміння застосувати знання у практичній діяльності.	0—28

**Критерії оцінювання питання на знання історичних термінів
та персоналій:**

Критерій оцінювання відповіді	Кількість балів за один термін чи персоналію
Правильна і повна відповідь	10
Відповідь містить неточності	6—9
Відповідь неповна, вступник показав недостатні знання	1—5
Неправильна відповідь або відповіді не надано	0

5. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Підручники

1. Власов В. С., Кульчицький С. В., Панарін О. Є. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2023. 312 с.
2. Власов В. С., Кульчицький. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2019. 256 с.
3. Власов В. С., Панарін О. Є., Топольницька Ю. А. Історія України : підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2021. 256 с.
4. Власов В., Панарін О., Топольницька Ю. Історія України : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Літера ЛТД, 2022. 258 с.
5. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України : підручник для 8 класу класу закладів загальної середньої освіти. Харків: Ранок, 2021. 192 с.
6. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Харків : Ранок, 2018. 240 с.
7. Гісем О. В., Мартинюк О. О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Харків : Ранок, 2019. 288 с.
8. Дудар О. В., Гук О. І. Історія України : підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Освіта, 2021. 224 с.
9. Історія України : підручник для 8 класу закладів загальної середньої освіти / Шупак І. Я, Черкас Б. В., Бурлака О. В., Власова Н. С., Галушко К. Ю., Кронгауз В. О., Піскарьова І. О., Секеринський Д. О. Київ : Оріон, 2021. 224 с.

10. Історія України : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти / Щупак І. Я., Гирич І. Б., Турченко Ф. Г., Мороко В. М., Бурлака О. В. Київ : Оріон, 2022. 370 с.

11. Пометун О. І., Гупан Н. М. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Оріон, 2018. 256 с.

12. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України : підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2020. 270 с.

13. Сорочинська Н. М., Гісем О. О. Історія України (рівень стандарту) : підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2019. 240 с.

Посібники

1. Власов В., Панарін О. Історія України. Типові тестові завдання. Київ : Літера ЛТД, 2019. 128 с.

2. Власов В. Історія України. Пам'ятки архітектури, образотворчого мистецтва та персоналії, обов'язкові для розпізнавання. Тестові завдання. Київ : Літера ЛТД, 2019. 96 с.

3. Сорочинська Н. Історія України. Тестові завдання. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2019. 152 с.

4. Сорочинська Н. Історія України. Комплексне видання для підготовки до ЗНО. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2019. 360 с.

5. Панчук І. Історія України. Комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання і державної підсумкової атестації. Тернопіль : Підручники і посібники, 2018. 496 с.

Атласи

1. Атлас з історії України XVI—XVIII ст. : 8 клас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 16 с.

2. Атлас з історії України XVIII — початок XX ст. : 9 клас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 20 с.

3. Атлас з історії України 1914—1945 рр. : 10 клас. Київ : Інститут передових технологій, 2019. 16 с.

4. Атлас з історії України середина XX — початок XXI ст. : 11 клас. Київ : Інститут передових технологій, 2020. 16 с.

Голова предметної
екзаменаційної комісії

Юлія ГОЛОВКО